

**big5.bg/
05.02.2015 г.**

Иво Атанасов пред BIG5.BG: Езикът на омразата живее във всички медии, не само в партийните!

Всеки момент очакваме да влязат сила две нови наказателни постановления срещу една телевизия.

- Г-н Атанасов, Вие имате солиден опит като публицист, а вече втора година сте в медийния регулатор. Как Ви изглежда гилдията от къщичката на СЕМ?

- С две неща не мога и сигурно никога няма да свикна – превръщането на част от медийното пространство в тепих за борба на едни капитали с други и произтичащото вероятно не само от това безцеремонно поднасяне на измислици и лъжи. Преди време казах при Кеворкян, че у нас свободата е най-вече за онези, които притежават или ръководят медии. Ако журналистическата ти позиция не се вписва в съответната линия, ще си остане „глас в пустиня”. Това откровение ми донесе неприятности, но не минаха кой знае колко години и се озовахме чак на стотното място по свобода на словото, при цялата условност на тези класации. И ако независимостта спрямо политическата власт все пак е постижима, поне за някои от редакциите, колкото и поредните управляващи да съблазняват с хилядарки и милиончета по разни комуникационни стратегии, то откъсването от натиска на икономическата власт е достатъчно трудна задача. Поради което нерядко свободата се разбира като артилерийска канонада срещу субектите на конкурентни икономически интереси и техните глашатаи.

- Но не е ли задача тъкмо на СЕМ да предотвратява концентрацията на собственост в едни и същи ръце, с което да се избегнат медийните войни?

- Доскоро бяхме упреквани, че когато изясняваме кои са собствениците на радиата и телевизиите, стигаме само до юридическото лице, държащо лицензията или регистрацията. С немалко усилия миналата година разкрихме собствеността до физическо лице. Но тази информация не ни даде нищо особено. Като влезете в сайта на СЕМ и погледнете регистъра, ще се убедите, че там липсват смущаващи имена. Друг е въпросът дали част от тези лица не са в някакви връзки помежду си и дали не са подставени.

- Но това не е ли най-важният въпрос?

- Най-трудният за изясняване въпрос е, в СЕМ нямаме инструмент за това. Когато говориш като публицист, си по-свободен в изказа, боравиш с предположения, хипотези, аналогии, с източници, пожелали анонимност, но когато говориш като длъжностно лице, трябва да си служиш с доказателства, а в СЕМ доказателства за прекомерна медийна концентрация нямаме. Кандидатите за лиценз попълват декларации, че нямат участие в радио- и телевизионни оператори над допустимия размер според антимонополното законодателство, което е една трета от пазара, и по документи това правило е спазено. Може би законодателят трябва да предвиди специализирани прагове, различни от общите монополни разпоредби, защото медиите създават специфични пазари с неясни граници.

- А с лъжите, които споменахте, как се справяте?

- Навремето проверявахме по няколко пъти всичко, което публикуваме. За допуснати грешки, дори неволни, ни мъмреха на летучките, наказваха ни, дори ни викаха в Партията. Сега виждаме как даже утвърдени водещи се позовават на слухове, пускат в обращение измислици, пък после иди да опровергаваш, ако си нямаш работа. Но СЕМ не е Министерство на истината, той няма правомощия, а и възможности да проверява истинността на онова, което върви в ефира. Засегнатите лица обаче могат да търсят право на отговор и да се обръщат към съда и вече не са един и двама журналистите, получили присъди. Не казвам, че това е най-доброто, което може да се случи, но когато саморегулацията в някои медии не работи, а регулаторът няма (и не бива да има) права да санкционира лъжите, нормално е да се стигне до съда.

- Кои в такъв случай са най-често срещаните нарушения в българския ефир? Налагат ли наказания?

- От глоби и такси събираме над милион годишно, което показва, че не тежим на бюджета, макар това да не е най-важното за един регулатор. Най-често констатираме нарушения на разпоредбите за авторските права и на правата за разпространение на програмите – между една четвърт и една трета от издадените наказателни постановления. Предприятията, които разпространяват радио- и телевизионни програми, са над триста, всяко от които с поне 80 програми, или това са най-малко 25 хиляди документа, които ни се предоставят на всеки шест месеца, или 50 хиляди годишно. Всеки от тях трябва да бъде обработен, което е свързано с египетски труд от страна на нашите експерти. Имаме наказателни постановления за реклами, излъчвани със сила на звука, по-голяма от тази на останалата част на програмата, но всички са обжалвани и производствата са висящи. Санкционирали сме също случаи на неблагоприятно медийно съдържание за деца, на скрита реклама, на нарушения на принципите за радио- и телевизионна дейност.

- Често ли се обжалват вашите актове?

- Всичките ни решения подлежат на обжалване и медиите, особено по-големите, се възползват масово от това. Най-трудно през ситото на съда минават актовете ни, свързани с онова, от което зрителите се възмущават най-много – нарушаването на добрите нрави. Тъй като няма легална дефиниция на понятието „добри нрави”, понякога се приема, че издаденото от нас наказателно постановление е плод на превратна субективна преценка. Така например когато не в малките часове, а в съботен следобед в предаване с известна сексоложка се коментира „френската” любов и се уточнява, че „кралска свирка, това е дълбоко фелацио, което правят с гърлото” и че „успешната свирка е успешна кариера навсякъде”, това според съда не е в крещящо противоречие с установените морални норми. Привежда ни се като аргумент дори, че темата за оралната любов не била чужда на песенното ни народно творчество и че народният творец е пропуснал да я заклеми. С което издаденото от нас наказателно постановление е съборено. Не ми се връща към атаките, с които бе посрещнато намерението на СЕМ да извърши проверка относно песента „Видимо доволни” на Криско и Мария Илиева. Ще припомня обаче закриването на олимпиадата в Пекин с едно от най-великите парчета на „Лед Цепелин”. От песента „Whole Lotta Love” беше махнат целият трети куплет заради израза „I'm gonna give you every inch of my love” („Ще ти дам всеки инч от любовта си”). Ето, това е грижа за добрите нрави, нищо, че смисълът на понятието никъде не е записан черно на бяло.

- А имате ли правомощия да санкционирате партийни телевизии, в чийто ефир езикът на омразата е обичайна практика?

- В ЕС партийни телевизии почти няма. Нашият закон обаче не ги забранява. Но на език на омразата се натъкваме не само в тях. Вече имаме влезли в сила наказателни постановления за такива нарушения в „Евроком” и „СКАТ”. По всяка вероятност ще бъдат потвърдени и две наказателни постановления срещу друга телевизия, чието име не съобщавам, защото процедурата е още в съда. На пролетно-лятната сесия на ЕПРА (Европейската платформа на регулаторите) миналата година в БУДВА СЕМ показа документален филм и представи дейността си срещу разпространението на враждебно слово. Тази тема ще бъде ключова и за предстоящата сесия на ЕПРА в Швейцария.

- Смятате ли, че работата ви е достатъчно прозрачна за обществото?

- По-прозрачна трудно би могла да бъде. Заседанията ни са открити за всеки, желаещ да присъства, протоколите от тях качваме в сайта си в интернет, два пъти годишно се отчитаме в парламента. Проблемът е не в липсата на прозрачност, а в това, че хората масово ни смятат не за регулатор, а за началник на медиите. Звънят ни и ни пишат да спрем едно или друго предаване, да свалим някой водещ, да потърсим сметка за нещо, казано или показано. Такива властови правомощия нямаме и никъде в ЕС колегите ни нямат. Пък и не е разумно тепърва да се връщаме към всесилния някога Комитет за телевизия и радио. Ние осъществяваме надзор дали се спазват правилата, но без да се намесваме в медийното съдържание. Мнозина не знаят, че отделният член на СЕМ дори няма право да наложи глоба. Може обаче да поиска наблюдение върху определено предаване или програма. Независимите експерти осъществяват мониторинга и, ако са констатирали нарушение, внасят на заседание на СЕМ акт, който ние, петимата му членове, с гласуване превръщаме в наказателно постановление или пък го приемаме за маловажен случай. Това се случва и когато мониторингът е според годишния ни план или пък когато е извършено фокусирано наблюдение по даден повод или тема. След като вземем решение, то най-често се обжалва и едва когато се потвърди и от последната съдебна инстанция, влиза в сила. Както виждате, процедурата е достатъчно сложна, за да не се превърне СЕМ в цензор или сатрап на свободното слово, каквито квалификации много често съвсем лековато ни се пришиват. Но тя предполага и по-високо ниво на саморегулация в медиите, което ми се ще час по-скоро да бъде достигнато.

Интервю на Васил Петев